

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

на тему : **«Організація арт-терапевтичних заходів в соціокультурній
сфері»**

Виконала: здобувачка
освітнього ступеня бакалавра
денної форми навчання
ОПП «Менеджмент соціокультурної
діяльності»
Спеціальності: 028 «Менеджмент
соціокультурної діяльності»
Грушко Анна Олексіївна

Науковий керівник:
доктор філософських наук, професор
Борінштейн Євген Русланович

Рецензент: доктор філософії в галузі
психології Бальбуза О.М.

Одеса – 2025

АНОТАЦІЯ
на кваліфікаційну роботу
Організація арт-терапевтичних заходів в соціокультурній сфері
Грушко Анна Олексіївна

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти організації арт-терапевтичних заходів у соціокультурній сфері. Актуальність теми зумовлена зростанням потреби у впровадженні ефективних методів психологічної підтримки та соціальної інтеграції населення в умовах сучасних викликів і кризових явищ. Арт-терапія розглядається як інструмент розвитку творчого потенціалу, емоційної саморегуляції та відновлення психічного здоров'я.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та практична розробка моделі впровадження арт-терапевтичних заходів у соціокультурній сфері.

Об'єктом дослідження є процес організації арт-терапевтичних заходів у соціокультурних установах, предметом — організаційні форми, методи та умови їх ефективної реалізації.

Аналіз теоретико-методологічних засад арт-терапії дозволяє стверджувати, що арт-терапія є цілісною системою психокорекційного впливу, яка поєднує творчий процес із психотерапевтичними завданнями. Її сутність полягає у використанні мистецтва як інструменту вираження, трансформації та інтеграції внутрішнього досвіду особистості, що особливо актуально в умовах соціальних трансформацій і кризових ситуацій.

Застосування таких методів у соціокультурних заходах сприяє не лише емоційній розрядці та зниженню рівня тривожності, а й формуванню позитивного соціального досвіду, розвитку комунікативних навичок, креативності та почуття залученості до спільноти.

Порівняльний аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду демонструє як спільність цінностей та цілей арт-терапевтичної практики, так і відмінності в рівні інституційної підтримки, ресурсному забезпеченні та масштабах реалізації.

Оцінка ефективності проведених заходів виявляється ключовим елементом зворотного зв'язку, що дозволяє не лише верифікувати досягнення

поставлених цілей, а й удосконалити подальшу організацію подібних ініціатив. Комплексне використання кількісних (анкетування) та якісних методів (фокус-групи, інтерв'ю, спостереження) забезпечує об'єктивну картину впливу фестивалю на учасників і дає змогу врахувати їх потреби, враження та пропозиції.

Результати дослідження можуть бути використані у закладах культури, освіти, ІРЦ, громадських організаціях, а також у програмах психосоціальної підтримки та реабілітації населення.

Ключові слова: *арт-терапія, соціокультурна діяльність, менеджмент, фестиваль.*

ABSTRACT
of the Qualification Paper
«Organization of Art Therapy Activities in the Sociocultural Sphere»
by Anna Hrushko

This qualification paper explores the theoretical and practical aspects of organizing «art therapy activities» in the «sociocultural sphere». The relevance of the topic is due to the growing need for implementing effective methods of psychological support and social integration of the population amidst contemporary challenges and crises. Art therapy is viewed as a tool for developing creative potential, emotional self-regulation, and restoring mental health.

The «aim» of the work is to provide theoretical justification and practical development of a model for implementing art therapy activities in the sociocultural sphere.

The «object» of the study is the process of organizing art therapy activities in sociocultural institutions, and the «subject» is the organizational forms, methods, and conditions for their effective implementation.

An analysis of the theoretical and methodological foundations of art therapy confirms that art therapy is a holistic system of psychocorrective influence that combines the creative process with psychotherapeutic tasks. Its essence lies in using

art as a tool for expressing, transforming, and integrating an individual's inner experience, which is particularly relevant in conditions of social transformations and crisis situations.

The application of such methods in sociocultural activities contributes not only to emotional release and anxiety reduction but also to the formation of positive social experiences, the development of communication skills, creativity, and a sense of community involvement.

A comparative analysis of international and domestic experience demonstrates both the commonality of values and goals in art therapy practice and differences in the level of institutional support, resource provision, and implementation scale.

Evaluating the effectiveness of the conducted activities is a key element of feedback, allowing not only to verify the achievement of stated goals but also to improve the further organization of similar initiatives. The comprehensive use of quantitative (surveys) and qualitative methods (focus groups, interviews, observation) provides an objective picture of the festival's impact on participants and allows for considering their needs, impressions, and suggestions.

The research results can be used in cultural and educational institutions, Inclusive Resource Centers (IRCs), public organizations, as well as in psychosocial support and rehabilitation programs for the population.

Keywords: art therapy, sociocultural activity, management, festival.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АРТ-ТЕРАПІЇ У СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ	10
1.1. Поняття, сутність і завдання арт-терапії	10
1.2. Види арт-терапевтичних методів та їх ефективність у соціокультурних заходах	16
1.3. Закордонний і вітчизняний досвід проведення арт- терапевтичних заходів	19
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ АРТ- ТЕРАПЕВТИЧНИХ ЗАХОДІВ У СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ	28
2.1. Основні етапи планування арт-терапевтичних заходів	28
2.2. Створення програми арт-терапевтичного заходу (структура, сценарій, методи)	31
2.3. Оцінка ефективності проведених заходів	40
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
ДОДАТКИ	57

ВСТУП

У сучасних умовах соціокультурного розвитку суспільства спостерігається зростання потреби у впровадженні інноваційних форм психологічної підтримки та соціальної реабілітації різних груп населення. Військові конфлікти, економічні кризи, глобальні трансформації у сфері цінностей та комунікацій підвищують рівень стресу та соціальної напруги, особливо серед вразливих категорій громадян. У цьому контексті актуалізується роль арт-терапії як універсального засобу емоційної саморегуляції, інтеграції особистості та налагодження міжособистісних стосунків.

Питання арт-терапії широко розглядаються у роботах як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Серед класичних праць варто відзначити роботи Маргарет Номбург, яка заклала основи арт-терапії як психотерапевтичної практики, та Едіт Крамер, що розробила концепцію арт-терапії як процесу творчого самовираження. У вітчизняній науці значний внесок у розвиток арт-терапії зробили О. Дубровіна, В. Панок, О. Савченко, які підкреслюють важливість використання творчих методів для розвитку особистості та подолання психоемоційних труднощів.

У наукових публікаціях останніх років зростає інтерес до використання арт-терапії у соціокультурних проектах. Праці Н. Стеценко, Л. Шматко, О. Копцевої та інших авторів аналізують арт-терапію у контексті соціальної інтеграції, профілактики девіантної поведінки, роботи з переселенцями та ветеранами. Сучасна соціокультурна сфера активно інтегрує методи арт-терапії у свої проекти, орієнтовані на підтримку вразливих груп населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб (ВПО), ветеранів бойових дій, осіб з інвалідністю та інших соціально вразливих категорій. Зростання інтересу до арт-терапевтичних інтервенцій у публічному просторі пов'язане з визнанням їх ефективності не лише в індивідуальній психокорекційній практиці, але й у ширшому соціальному контексті — як інструмента формування колективної суб'єктності, підтримки емоційної стабільності, посттравматичної адаптації та міжкультурного діалогу.

Аналіз наукових джерел свідчить про зростання кількості досліджень, що розглядають арт-терапію як частину комплексної соціальної підтримки. Так, у працях Л. Титаренко, С. Бондар, а також у дослідженнях Українського інституту психічного здоров'я доведено ефективність арт-терапевтичних практик у роботі з переселенцями, зокрема як інструменту подолання тривалого стресу, емоційного вигорання та втрати соціальних зв'язків. Створення безпечного арт-простору для самовираження, навіть за умов обмеженого доступу до ресурсів, сприяє відновленню базового почуття безпеки, ідентичності та контролю над власним життям.

Інтеграція теоретичних знань та практичного досвіду у сфері арт-терапії дозволяє не лише глибше розкрити потенціал цього методу, але й створити ефективні інструменти для його застосування у соціокультурній сфері, орієнтовані на реальні потреби суспільства.

Арт-терапевтичні заходи у соціокультурній сфері стають ефективним інструментом для вирішення завдань соціальної адаптації, підтримки психічного здоров'я, розвитку творчого потенціалу й самовираження особистості. Їх застосування охоплює не лише клінічні випадки, а й широку палітру соціальних проектів, спрямованих на профілактику емоційного вигорання, гармонізацію міжособистісних стосунків, відновлення психологічної рівноваги у кризових ситуаціях.

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю вдосконалення організаційних підходів до впровадження арт-терапевтичних заходів у практику роботи соціокультурних установ, таких як культурно-просвітницькі центри, бібліотеки, будинки культури, громадські організації. Використання арт-терапії у цих контекстах сприяє створенню сприятливого середовища для особистісного розвитку, підтримки психоемоційного стану та інтеграції різних груп населення у суспільне життя.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробці та практичному впровадженні моделі організації арт-терапевтичних заходів у соціокультурній сфері.

Відповідно до мети були визначені такі **завдання дослідження**:

- проаналізувати теоретичні засади арт-терапії як напряму психологічної та соціокультурної практики;
- дослідити особливості впровадження арт-терапевтичних заходів у соціокультурних установах;
- визначити основні організаційні та методичні принципи проведення арт-терапевтичних заходів;
- розробити програму арт-терапевтичних заходів у конкретному соціокультурному середовищі.

Об'єктом дослідження є процес організації арт-терапевтичних заходів у соціокультурній сфері.

Предметом дослідження виступають організаційні форми, методики та умови ефективної реалізації арт-терапевтичних заходів у соціокультурних установах.

Методи дослідження – теоретичні (аналіз наукової літератури, узагальнення, систематизація, моделювання), емпіричні (спостереження за проведенням арт-терапевтичних заходів, опитування учасників і організаторів заходів, аналіз практичної діяльності соціокультурних установ) та статистичні (кількісна та якісна обробка даних, отриманих у процесі дослідження).

Практичне значення одержаних результатів полягає у поєднанні теоретичних підходів арт-терапії з практичними аспектами її застосування у соціокультурній сфері, а також у розробці методичних рекомендацій для спеціалістів соціокультурної сфери щодо впровадження арт-терапевтичних заходів. Результати дослідження сприятимуть розширенню меж використання арт-терапії у соціально-культурні процеси та можуть бути використані для удосконалення діяльності соціокультурних центрів, громадських організацій, освітніх закладів, а також під час реалізації програм соціальної реабілітації та підтримки психічного здоров'я населення.

Структура та загальний обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних

джерел та додатків. Загальний об'єм роботи – 63 сторінки. Список використаної літератури містить 35 джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АРТ-ТЕРАПІЇ У СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ

1.1. Поняття, сутність і завдання арт-терапії

Арт-терапія сьогодні розглядається як міждисциплінарний напрям на перетині психології, мистецтва, соціальної роботи й педагогіки. В основі арт-терапевтичного підходу лежить ідея, що творчий процес є не лише формою самовираження, але й потужним механізмом психоемоційної регуляції, особистісного розвитку та соціальної інтеграції.

Розглядаючи витоки розуміння творчості, неможливо оминати погляди античних мислителів. Так, для Платона [11] та його вчителя Сократа [11] творчий процес поставав як своєрідна «божественна одержимість». Вони вбачали у творчості містичний перехід від небуття до буття, де ключову роль відігравали натхнення та інтуїтивне прозріння, особливо в контексті художньої діяльності.

На противагу цим ідеям, Арістотель [11] пропонував іншу концепцію. Він відкидав ідею божественного втручання у процес творення, стверджуючи, що творча активність людини не породжує принципово нового. Натомість, за Арістотелем, творчість – це радше актуалізація, виявлення того потенціалу, що вже іманентно присутній у людській душі.

Продовжуючи та розвиваючи платонівську традицію, Фома Аквінський інтерпретував творчість у дещо іншому ключі. Для нього творчість асоціювалася з поняттям блага, що досягає своєї завершеності, та з розумом, який перебуває у вічному процесі самоспоглядання. Аквінський особливо наголошував на динамічному, дієвому аспекті буття, який, на його думку, повною мірою розкривається саме через творчість, що є невід'ємною характеристикою самого буття [11].

Кардинальний зсув у сприйнятті творчості відбувся в епоху Відродження. Саме тоді людина починає усвідомлювати себе як активного творця, а саме поняття творчості дедалі більше ототожнюється з художньою діяльністю, мистецтвом та процесом творчого співпізнання світу. Це призводить до формування своєрідного культу генія – особистості, що втілює в собі потужний

творчий потенціал. У цей період творчою починають вважати будь-яку діяльність, що має на меті розкриття глибинного сенсу, який, як вірили, був закладений Богом у природу, навколишній світ та саму людину. Це включало й діяльність, спрямовану на саморозвиток та самовдосконалення особистості. Як зазначають Гайструк Н.А., Гайструк А.В., Солейко О.В., Нестерович А.В. [8], утвердження людського розуму та творчих здібностей як найвищих цінностей стало одним із найвагоміших здобутків ренесансної доби.

Термін «арт-терапія» (англ. art therapy) був введений британським художником Адріаном Хіллом у 1942 році, коли він описував власний досвід використання малювання для реабілітації після хвороби [26]. Згодом арт-терапія набула системного розвитку завдяки працям Маргарет Номбург, яка у своїй книзі визначила арт-терапію як спосіб виявлення підсвідомого через творчість у процесі лікування психічних розладів [31].

Аналіз сучасних досліджень дозволяє узагальнити визначення арт-терапії як цілеспрямованого використання мистецької діяльності у безпечному середовищі з метою сприяння емоційному, когнітивному, фізичному та соціальному благополуччю особистості [24;32].

Згідно з Кетрін Малкіоді, одна з провідних сучасних дослідниць арт-терапії, суть арт-терапії полягає не у створенні художніх шедеврів, а у самому процесі творчої діяльності, який активує механізми саморефлексії, реконструкції досвіду, емоційного розвантаження та інтеграції особистісного «Я» [29].

В. Зарицька підкреслює, що арт-терапія має особливе значення для розвитку емоційного інтелекту, формування позитивної «Я-концепції» та соціалізації особистості через безпечну символічну взаємодію з власним внутрішнім світом та оточенням [19].

Вчена О. Вознесенська розглядає специфіку арт-терапії як самостійного методу, підкреслюючи її унікальні можливості у розкритті внутрішнього світу особистості [6;7]. І. Опанасюк, зі свого боку, наголошує на важливості арт-терапії як засобу творчої самореалізації, вважаючи її потужним інструментом для вираження індивідуальності та розкриття творчого потенціалу [17].

С. Лебедева розширює цей погляд, розкриваючи педагогічні можливості мистецтва терапії. Її дослідження підкреслюють, що інтеграція мистецьких практик у навчальний процес може сприяти не лише емоційному благополуччю, але й когнітивному розвитку, формуванню ціннісних орієнтацій та соціальної адаптації [28].

Питання використання різних видів мистецтва (музики, живопису, драми, літератури) для розвитку особистості та аналізу їхнього терапевтичного ефекту також досліджувалися багатьма науковцями. Зокрема, І. Грицюк, Л. Магдисюк, М. Замелюк та І. Подоляк у своїх працях вивчали, як різні форми мистецтва можуть впливати на емоційний стан, сприяти самопізнанню, зменшувати стрес та покращувати міжособистісні стосунки. Їхні дослідження підкреслюють полімодальність мистецтва терапії та її здатність задовольняти різноманітні потреби особистості [9; 15; 34]. В. Франкл розглядав арт-терапію як частину логотерапії, методу, орієнтованого на пошук сенсу життя. Він вважав, що творчий процес може допомогти людині знайти сенс страждання та подолати життєві труднощі.

Л. Бірук, С. Бондар вивчали застосування арт-терапії у роботі з людьми, які пережили травматичні події. Її дослідження демонструють ефективність арт-терапії у зниженні симптомів посттравматичного стресового розладу та сприянні психологічній реабілітації [4;5].

М. Кахраман, Б. Бостанджіоглу досліджували можливості арт-терапії у розвитку креативності та самовираження у дорослих. Її роботи підкреслюють роль арт-терапії у розкритті творчого потенціалу та підвищенні самооцінки. Ці дослідження розширюють наше розуміння потенціалу арт-терапії та підкреслюють її значущість у різних сферах: від освіти та психологічної допомоги до реабілітації та особистісного розвитку.

Отже, основними завданнями арт-терапії, згідно з аналізом наукових джерел (Панок В., Грицюк І., Гусєва О.), є:

- психоемоційна корекція, що допомагає у виявленні, усвідомленні й переробці емоційних переживань;

- розвиток комунікативних навичок, що допомагає у створенні можливостей для невербальної самопрезентації та знятті бар'єрів у спілкуванні;
- стимулювання особистісного зростання у форматі підтримки процесів самопізнання та формування нових адаптивних стратегій поведінки;
- соціальна інтеграція, що сприяє включенню людини до групової діяльності, розвитку відчуття спільності;
- травмотерапія та ресоціалізація спрямовані на використання мистецтва для роботи з посттравматичними переживаннями, сприяння відновленню життєвих ресурсів;
- профілактика психічного виснаження зумовлює створення умов для відновлення психічного балансу і попередження розвитку емоційного вигорання [9;10;18].

Сучасні дослідження вказують на широке розмаїття форм арт-терапії: живопис, скульптура, фототерапія, драматерапія, музична терапія, танцювально-рухова терапія, мультимедійна арт-терапія тощо [25]. Це підкреслює гнучкість і адаптивність методу до індивідуальних потреб клієнта та цілей програми. Таким чином, арт-терапія є не просто методом допомоги, а й цілісною системою підтримки розвитку особистості через безпечне та творчо наповнене середовище, що сприяє інтеграції емоційного, когнітивного й соціального досвіду.

Отже, організація арт-терапевтичних заходів у соціокультурному просторі набуває все більшої актуальності в умовах трансформації сучасного українського суспільства, особливо в період воєнних дій, соціальних потрясінь та викликів інклюзії. Арт-терапія, як міждисциплінарна галузь, що поєднує елементи психології, педагогіки, мистецтвознавства та соціокультурної роботи, слугує ефективним інструментом для емоційного відновлення, розвитку творчих здібностей і формування ціннісних орієнтацій особистості.

Дослідження О. Бальбузи засвідчують значний потенціал застосування арт-терапевтичних методик у контексті інклюзивного навчання. Зокрема, авторки акцентують увагу на використанні нетрадиційних технік малювання як

засобу підвищення самооцінки, розкриття емоційних переживань та формування безпечного освітнього простору для дітей з особливими освітніми потребами. У цьому контексті особливого значення набуває інтеграція соціокультурного компонента в арт-терапевтичну діяльність: проведення майстер-класів, групових творчих занять, виставкових проєктів тощо [3].

У свою чергу, дослідниці Вознесенська О.Л. та Сидоркіна М.Ю. зосередили увагу на можливостях арт-терапії у подоланні наслідків психічної травми, зокрема у дітей та підлітків, які постраждали від воєнних дій, втрати домівки або розлуки з батьками [6]. Авторки підкреслюють, що арт-терапевтичне середовище дозволяє людині зберігати відчуття контролю над власними переживаннями, сприяє відновленню емоційної стабільності та формуванню нових моделей соціальної взаємодії. Значну увагу дослідники приділяють роботі з ветеранами та учасниками бойових дій, які мають досвід ПТСР. Зокрема, проєкти, реалізовані за підтримки Українського ветеранського фонду та ГО «Побратими», впроваджують арт-терапевтичні модулі в реабілітаційні програми [1]. Методики, що використовуються, включають колективне малювання, скульптуру, музичну імпровізацію, фототерапію, а також створення особистих візуальних щоденників (visual journals), що дозволяють ветеранам реконструювати травматичні спогади в символічній формі. Дослідження А. Рябчун демонструє, що участь у таких арт-проєктах знижує рівень ізоляції, тривожності та сприяє поступовому поверненню до активного соціального життя [20].

Особливого значення набуває арт-терапія в умовах соціокультурних проєктів, що реалізуються на базі громадських центрів, бібліотек, культурно-мистецьких просторів. У таких ініціативах арт-терапія не лише виконує функцію психоемоційного відновлення, а й сприяє розширенню соціального капіталу громади. За даними дослідження ЮНЕСКО, арт-практики, інтегровані у місцеві культурні стратегії, сприяють згуртуванню спільнот, підвищують рівень громадянської активності та сприяють міжгенераційному діалогу [22]. Саме

завдяки синергії творчого процесу й соціальної взаємодії відбувається інтеграція різнорідних учасників у спільний простір взаємопідтримки.

Інтеграція арт-терапії в соціокультурні ініціативи вимагає ретельної організації — з урахуванням психологічних потреб цільової аудиторії, рівня травматичного досвіду, культурного контексту та формату взаємодії. Успішні приклади включають проєкти за участі професійних арт-терапевтів, фасилітаторів з числа громади, а також волонтерів, які пройшли базову підготовку з етичної роботи у посттравматичному середовищі.

Таким чином, арт-терапевтичні практики у соціокультурній сфері — це не лише інструмент емоційного самовираження, а й потужний ресурс соціальної інтеграції, відновлення соціальних зв'язків та формування нових форм громадської участі. Їх впровадження ґрунтується на принципах доступності, культурної релевантності, безпеки та інклюзивності, що є запорукою ефективної адаптації арт-терапії до потреб сучасного суспільства.

Огляд сучасної наукової літератури (Malchiodi, 2013; Moon, 2010; Hinz, 2020) свідчить про зростаючий інтерес до арт-терапії у соціокультурній сфері як до системного підходу, що інтегрує профілактичні, реабілітаційні та просвітницькі функції [25; 29; 30]. Наприклад, К. Malchiodi наголошує на універсальності арт-терапевтичних методів у роботі з різними віковими та соціальними групами, зокрема у закладах культури, громадських центрах та просторах неформальної освіти [24]. У працях П. Хінц розглядається концепція візуального наративу як способу формування ідентичності особистості через мистецьке самовираження у публічному просторі [25].

Особливе місце у сучасному дискурсі займає соціально орієнтована арт-терапія, спрямована на зміцнення соціального капіталу, формування колективної суб'єктності та розвиток громад через спільну творчу діяльність. У цьому контексті арт-терапевтичні заходи можуть реалізовуватись у форматі вуличного мистецтва, інклюзивних культурних акцій, спільних художніх проєктів для ВПО, людей з інвалідністю, представників маргіналізованих груп [16].

Таким чином, сучасна теорія та практика організації арт-терапевтичних заходів у соціокультурній сфері базується на поєднанні інклюзивного, психотерапевтичного та комунікативного підходів, що дозволяє ефективно реагувати на виклики сьогодення та сприяти соціальній згуртованості, емоційному благополуччю та креативному розвитку громади.

1.2. Види арт-терапевтичних методів та їх ефективність у соціокультурних заходах

Арт-терапевтичні методи різноманітні за формами, засобами та механізмами впливу на особистість. Вони спрямовані на активізацію ресурсів людини через творчий процес, що особливо важливо у соціокультурній сфері, де завданнями є не лише індивідуальна допомога, а й формування групових взаємодій, сприяння інтеграції та розвитку соціальної активності.

Аналізуючи сучасні підходи (Malchiodi, Rubin, Hinz), можна виокремити основні види арт-терапевтичних методів, що застосовуються у соціокультурній діяльності [25; 29; 30]:

1. Пісочна терапія (Sandplay Therapy)

Метод передбачає створення клієнтом образів у спеціальному контейнері з піском за допомогою мініатюрних фігурок. У соціокультурних заходах пісочна терапія ефективна для роботи з дітьми, підлітками та дорослими у стані стресу або соціальної ізоляції. Вона сприяє зняттю психологічної напруги, розвитку образного мислення, безпечне символічне самовираження, розвиток фантазії, формуванню відчуття контролю над середовищем.

2. Ізотерапія

Використання різних видів малювання — на папері, тканині, тілі (боді-арт), цифрового малювання — для самовираження та комунікації. У соціокультурних програмах застосовується як індивідуально, так і в групах. Цей метод покращує емоційний стан, сприяє емоційній розрядці, розвитку уяви, допомагає виявити приховані емоції, полегшує комунікацію в групах.

3. Драматерапія

Це використання театральних практик — імпровізації, рольових ігор, інсценізацій життєвих ситуацій. У соціокультурних заходах драматерапія особливо корисна для розвитку емпатії, командної взаємодії та соціальних навичок. Драматерапія стимулює емоційну експресію, розвиток емпатії, соціальних навичок, опрацювання життєвих ситуацій, допомагає осмислити особисті та соціальні ролі, покращує соціальну адаптацію.

4. Музикотерапія

Включає активне (спів, гра на інструментах) і пасивне (слухання музики) залучення до музичних практик. В соціокультурній сфері використовується для організації фестивалів, творчих майстерень, вечорів релаксації. Музикотерапія знижує рівень тривоги, активізує внутрішні ресурси, підвищує самооцінку, сприяє емоційному розвантаженню та згуртуванню колективу.

5. Танцювально-рухова терапія

Метод базується на використанні тілесного руху для вираження емоцій, самопізнання й комунікації. У масових соціокультурних заходах (флешмоби, терапевтичні танцювальні майстер-класи) цей метод стимулює фізичну активність та емоційну відкритість. Метод сприяє зменшенню психофізіологічної напруги, сприяє звільненню емоцій, покращенню тілесної усвідомленості і формує позитивний тілесний досвід.

6. Бібліотерапія

Використання читання, обговорення художніх творів або створення власних історій для терапевтичних цілей. Під час соціокультурних заходів проводяться читальні клуби, творчі майстерні казкотерапії, літературні квести. Метод допомагає опрацювати особистісні переживання через ідентифікацію з героями, сприяє розвитку мовленнєвої та емоційної сфери.

7. Мультимедійна арт-терапія

Сучасний напрям, що поєднує відеоарт, цифрову фотографію, віртуальне мистецтво. Використовується на виставках, у створенні інтерактивних інсталяцій, під час цифрових воркшопів.

8. Глиноterapia: активізує тактильні відчуття, дозволяє невербально виражати складні емоції, робота з тілесною пам'яттю, розвиток дрібної моторики, зняття внутрішньої напруги, допомагає у роботі з травмами.

9. Казкотерапія: ідеально підходить для м'якого розгляду складних тем через метафору; популярна у групових соціокультурних проєктах для дітей та сімей. Сприяє розвитку емоційного інтелекту, опрацювання життєвих сценаріїв.

10. Мандалотерапія: створення мандал (кольорових геометричних малюнків) сприяє концентрації, самозаспокоєнню та внутрішній гармонії, що є важливим у стресових соціальних умовах. Метод розширює можливості самовираження, гармонізує емоційний стан, сприяє розвитку навичок саморегуляції через роботу із символами, залучає молодь, стимулює інтеграцію традиційних і сучасних культурних практик [2; 25; 29; 30].

Більшість методів арт-терапії універсальні й підходять для всіх вікових категорій. Окремі підходи, такі як драматерапія, бібліотерапія і мультимедійна арт-терапія, краще працюють із підлітками та дорослими, оскільки потребують більш високого рівня абстрактного мислення або технологічної компетентності.

Дослідження Malchiodi [29], а також практичні проєкти UNICEF та UNESCO у сфері психосоціальної підтримки (2020–2024 роки) показали, що включення арт-терапевтичних практик до соціокультурних програм:

- підвищує рівень емоційного благополуччя учасників на 30–40% у порівнянні із заходами без використання творчих методів;

- сприяє включенню в активну соціальну діяльність навіть осіб із високим рівнем тривожності;

- підвищує відчуття групової підтримки та знижує ризик емоційного вигорання у волонтерів, працівників культурної сфери.

Важливо, що ефективність арт-терапевтичних методів у соціокультурній роботі значною мірою залежить від правильної організації простору (атмосфери безпечності), професійної підготовки фасилітаторів та гнучкого підбору засобів відповідно до цільової аудиторії.

1.3. Закордонний і вітчизняний досвід проведення арт-терапевтичних заходів

Арт-терапія як метод психологічної допомоги та самовираження через мистецтво здобула значну популярність у світі, і її застосування в соціокультурних заходах, зокрема фестивалях, сприяє розвитку творчого потенціалу особистості, психологічному оздоровленню та соціалізації. Соціокультурні арт-терапевтичні заходи стають платформами для вираження емоцій, обміну досвідом і самовдосконалення як для учасників, так і для організаторів. Однак підхід до проведення таких заходів варіюється залежно від культурних, соціальних та економічних умов у різних країнах.

За кордоном соціокультурні арт-терапевтичні заходи активно використовуються в багатьох країнах, де розвиваються інноваційні практики у сфері психології, соціальної роботи та культурної політики. Серед найбільш помітних прикладів можна виділити країни Європи, Північної Америки, а також Австралію [23].

У США арт-терапія отримала широке застосування в різних соціокультурних сферах, зокрема в контексті терапії для людей з психічними розладами, дітей з особливими потребами, ветеранів війни, а також для підтримки спільнот після кризових ситуацій (наприклад, після природних катастроф або терористичних атак). Відомим є щорічний фестиваль «Art Therapy Association Conference», де арт-терапевти з усієї країни обмінюються досвідом, розробляють нові методики та організовують відкриті сесії для громадськості. В таких заходах особливу увагу приділяють поєднанню терапевтичних і культурних аспектів, де через арт-терапію учасники можуть не тільки лікувати свої психологічні травми, але й глибше пізнати власну культуру, історію та традиції [8].

У Великій Британії арт-терапевтичні практики активно інтегруються в культурні проекти, підтримувані урядом і неурядовими організаціями. Фестиваль «Creative Therapies Week», що проводиться щорічно, є важливим етапом популяризації арт-терапії серед широкої аудиторії. Це подія, на якій

проводяться майстер-класи, воркшопи, виставки, лекції та виступи професіоналів, що допомагають людям відкривати арт-терапевтичний потенціал через різні види мистецтва, від малювання до музики. Великою популярністю користуються арт-активності для підтримки психологічного здоров'я дітей і молоді, зокрема дітей із ментальними порушеннями. Також активно використовуються арт-терапевтичні сесії для роботи з ветеранами та постраждалими від насилля [8].

В Австралії арт-терапевтичні фестивалі мають особливий фокус на інтеграцію маргіналізованих груп населення, зокрема, корінних народів і біженців. «Reconciliation Week Art Festival» — один з найбільших арт-терапевтичних фестивалів країни, що має на меті сприяння культурному порозумінню через арт-терапевтичні практики. У рамках цього фестивалю проводяться художні виставки, перформанси, майстер-класи, які орієнтовані на лікування історичних травм і сприяють соціальній інтеграції різних етнічних груп. Тут арт-терапія служить не лише психологічною допомогою, але й інструментом національної єдності та культурного діалогу [16].

В Україні соціокультурні арт-терапевтичні заходи також почали набирати популярність у останні десятиліття. Зокрема, вони мають важливе значення для розвитку інклюзивних програм, підтримки психологічного здоров'я та реабілітації осіб, що пережили кризові ситуації, зокрема військові конфлікти та травми [7].

З початком війни в Україні арт-терапевтичні фестивалі та заходи стали важливим інструментом для психологічної реабілітації постраждалих, зокрема для ветеранів, біженців, дітей із травмами війни. Один із прикладів — фестиваль «Мистецтво для миру», який був організований у 2023 році в Києві. Цей фестиваль об'єднував художників, музикантів, терапевтів, волонтерів та військових у рамках арт-терапевтичних сесій, що включали живопис, музику, театральні вистави та інші форми арт-терапії. Основною метою фестивалю було надання психологічної допомоги учасникам через творчість, що дозволяє людям

пережити емоційні травми, відновити психоемоційний стан та повернутися до соціального життя [7].

В Україні проводяться численні фестивалі, які використовують арт-терапевтичні практики для роботи з дітьми та молоддю. Наприклад, фестиваль «Творчість для майбутнього» в Одесі, де учасники створюють свої твори мистецтва, відображаючи через них власні переживання та мрії. Подібні заходи сприяють розвитку емоційного інтелекту, комунікаційних навичок, а також формуванню особистої ідентичності.

В Україні також зростає кількість інклюзивних арт-терапевтичних фестивалів для осіб з інвалідністю та людей з ментальними порушеннями. Програми таких фестивалів зазвичай включають майстер-класи з живопису, глинотерапії, музики та танців, що дозволяє кожному учаснику знайти свій спосіб самовираження. Фестиваль «Творчість без бар'єрів» у Львові є одним з таких прикладів, де учасники з особливими потребами можуть реалізувати свій потенціал через мистецтво та творчість. В Одесі щорічно проводиться фестиваль творчості для людей з інвалідністю «Рандеву у мами», організаторами якого є Одеська обласна благодійна організація «Сонячні діти».

Аналізуючи досвід проведення арт-терапевтичних фестивалів в Україні та за кордоном, можна виокремити як спільні риси, так і відмінності у підходах до їх організації та реалізації.

У контексті психотерапевтичної спрямованості, як у вітчизняних, так і у зарубіжних практиках, спостерігається спільне використання арт-терапевтичного підходу, що базується на ідеї зцілення через творчість. Основною метою таких заходів є подолання психологічних травм, підтримка особистісного зростання та сприяння соціальній адаптації учасників. В обох випадках акцент робиться на емоційному самовираженні, відновленні внутрішніх ресурсів і формуванні безпечного комунікативного простору.

Також як в Україні, так і за кордоном арт-терапевтичні ініціативи мають виразну соціальну спрямованість. Вони відіграють роль платформи для соціалізації людей з особливими освітніми потребами, учасників із вразливих

груп населення, зокрема осіб з інвалідністю, переселенців, ветеранів, а також дітей та молоді, які пережили психотравмуючі події.

Крім того, спільною є тенденція до мультидисциплінарного та мультимедійного підходу. У межах фестивалів широко застосовуються різні види мистецтва — живопис, музика, хореографія, театр, фотографія та інсталяції — як інструменти вираження, рефлексії й інтеграції досвіду учасників.

Найбільш помітною відмінністю є рівень розвиненості інфраструктури арт-терапевтичної практики. У зарубіжних країнах (особливо в Західній Європі, Канаді, США) арт-терапевтичні фестивалі часто є частиною державних або муніципальних програм, підтримуються системно на рівні політик охорони здоров'я, освіти та культури. Вони фінансуються з державного бюджету, міжнародних грантів або фондів і мають сталу організаційну структуру.

На відміну від цього, в Україні подібні заходи зазвичай реалізуються завдяки ініціативі окремих громадських організацій, локальних митців чи психологів, часто на волонтерських засадах або в рамках короткотермінових проєктів. Це зумовлює меншу сталість, обмеженість у ресурсах і складнощі з масштабуванням таких практик на загальнонаціональному рівні.

У країнах Заходу арт-терапія використовується на великому масштабі для різних соціальних груп, в тому числі для терапії ветеранів, постраждалих від насильства, людей із залежностями тощо. В Україні більша частина арт-терапевтичних заходів сконцентрована на кризових ситуаціях, пов'язаних з війною та її наслідками.

Досвід закордонних і вітчизняних арт-терапевтичних фестивалів свідчить про важливість цього напрямку для соціокультурного розвитку суспільства. Арт-терапія, інтегрована у формат фестивальних подій, виступає ефективним інструментом психоемоційної підтримки, соціального включення та культурного самовираження різних груп населення. Зокрема, вона сприяє подоланню бар'єрів у спілкуванні, зміцненню міжособистісних зв'язків та формуванню атмосфери толерантності й прийняття.

Фестивальний формат забезпечує відкритість і доступність терапевтичних практик для широкого кола учасників — від дітей до осіб похилого віку, включно з людьми з особливими потребами. Через поєднання мистецьких активностей, освітніх компонентів і терапевтичного супроводу такі події сприяють розвитку емоційного інтелекту, креативності й особистісного потенціалу.

У контексті сучасних викликів — війни, вимушеного переселення, соціальної напруги — значення арт-терапевтичних фестивалів зростає, оскільки вони слугують простором для безпечного переживання травматичного досвіду та відновлення внутрішньої рівноваги. Отже, розвиток та інституціоналізація таких заходів має стати важливою складовою державної політики у сфері охорони психічного здоров'я та культурного розвитку.

Перевагами арт-терапії в соціокультурному контексті Європи, за даними аналізу літературних джерел, можна вважати покращення психічного здоров'я та емоційного благополуччя. Дослідження показують, що участь у мистецьких заходах, включаючи арт-терапію, може знижувати рівень тривожності та депресії, покращувати настрій та підвищувати загальну психологічну стійкість (Fancourt & Finn, 2019; Європейська федерація арт-терапії - EFAT).

Також, важливою перевагою є соціальна інтеграція та згуртованість. Арт-терапевтичні проєкти в громадах сприяють соціальній взаємодії, зменшують відчуття самотності та ізоляції, а також зміцнюють зв'язки між різними групами населення (Plekhanova, 2012; Baring Foundation, 2011). Фестивалі, які включають арт-терапевтичні елементи, можуть стати платформами для діалогу та порозуміння між різними культурами та соціальними групами (Whitaker, 2021).

Безумовно, самовираження та особистісний розвиток продовжує список переваг арт-терапевтичних соціокультурних заходів. Мистецька діяльність, особливо в рамках арт-терапії, надає можливість для безпечного вираження емоцій, думок та переживань, що сприяє самопізнанню та особистісному зростанню (Van Lith, 2016; Create Arts Center).

Арт-терапія виявляється ефективною у роботі з людьми, які пережили травматичні події, включаючи біженців та постраждалих від конфліктів (Akthar

& Lovell, 2018; Taylor et al., 2023). Соціокультурні фестивалі можуть створювати підтримуючий простір для таких інтервенцій.

Сприяння інклюзії є ще однією з переваг соціокультурних арт-терапевтичних заходів, що є цінним інструментом для залучення та підтримки маргіналізованих груп, включаючи людей з інвалідністю та ментальними порушеннями (EFAT). Інклюзивні фестивалі арт-терапії в Європі демонструють позитивний вплив на соціалізацію та самовираження цих груп.

Огляд докторських досліджень з арт-терапії в Європі (GMS Journal of Arts Therapies, 2024): Це дослідження виявило значну кількість докторських дисертацій, присвячених арт-терапії в різних країнах Європи, включаючи дослідження в лікарнях, освітніх та профілактичних установах. Хоча конкретні фестивалі не згадуються, це свідчить про активну дослідницьку діяльність у сфері арт-терапії в європейському контексті.

Прикладами соціокультурних арт-терапевтичних заходів є проєкт «Creative Europe – Art Therapy Project – Entuziart» та «World Art Therapy Festival». Так, проєкт Creative Europe – Art Therapy Project – Entuziart, це європейська співпраця спрямована на обмін досвідом та навчання між фахівцями з креативних арт-терапій, включаючи організацію фестивалів та публічних заходів, що підвищують обізнаність про переваги арт-терапії. Хоча це не є прямим дослідженням ефективності, сам факт фінансування таких проєктів свідчить про визнання потенціалу арт-терапії в соціокультурній сфері.

Фестиваль «World Art Therapy Festival» проходить у Празі щорічно і є платформою для обміну досвідом між арт-терапевтами з усього світу та включає презентації, воркшопи та заходи для широкої публіки. Хоча основна мета не дослідницька, спостереження за впливом цих заходів на учасників може надати якісні дані про їхню ефективність.

Також існують дослідження, що оцінюють вплив мистецьких інтервенцій (включаючи арт-терапію) на добробут та соціальну інтеграцію в конкретних європейських країнах, наприклад, в Ірландії (вплив програми Bealtaine на літніх

людей) та Великобританії (проекти з використанням мистецтва для покращення психічного здоров'я).

Отже, існуюча база досліджень підтверджує позитивний вплив арт-терапії та мистецьких заходів на психологічне благополуччя, соціальну інтеграцію та особистісний розвиток у європейському контексті. Соціокультурні фестивалі, що включають арт-терапевтичні елементи, мають потенціал стати ефективними платформами для досягнення цих позитивних результатів.

Інноваційні арт-терапевтичні методики, які потенційно можуть використовуватись на фестивалях для студентської молоді в США (на основі загальних тенденцій):

- диджитал арт-терапія. Враховуючи поширеність технологій серед студентської молоді, використання цифрових інструментів для творчості (графічні планшети, програми для малювання, створення анімацій) може бути інноваційним підходом на фестивалях. Це може включати створення цифрових колажів, мандал, або інтерактивних інсталяцій;

- інтерактивні та спільні арт-проекти. Фестивалі можуть використовувати великі полотна або простори, де студенти можуть спільно створювати арт-об'єкти, виражаючи колективні емоції або ідеї. Це сприяє соціальній взаємодії та відчуттю спільності;

- перформанс та тілесно-орієнтована арт-терапія. Поєднання мистецтва перформансу, танцювальних рухів та елементів арт-терапії може допомогти студентам досліджувати та виражати емоції через тіло;

- екологічна арт-терапія. Використання природних матеріалів та створення арт-об'єктів на природі може сприяти зняттю стресу та відновленню емоційного балансу. Фестивалі на відкритому повітрі можуть інтегрувати такі підходи;

- мультимодальна арт-терапія. Поєднання різних видів мистецтва (візуальне мистецтво, музика, драма, письмо) в одній сесії або проекті може забезпечити більш глибоке та різнобічне вираження емоцій. Наприклад, створення музичного супроводу до візуальних образів;

-віртуальна реальність (VR) та доповнена реальність (AR) в арт-терапії. Хоча це ще відносно нова сфера, VR та AR можуть створювати імерсивні арт-терапевтичні досвіди, дозволяючи студентам досліджувати свої емоції в унікальних віртуальних середовищах.

В Україні арт-терапевтичні підходи також розвиваються, особливо в контексті психологічної підтримки молоді та осіб, які постраждали від війни. Хоча інформації про масштабне використання інноваційних арт-терапевтичних методик саме на фестивалях для студентської молоді поки що недостатньо, окремі ініціативи та проєкти застосовують наступні сучасні підходи.

Проєкти з використанням цифрових технологій. Зростає використання онлайн-платформ та цифрових інструментів для арт-терапевтичних сесій, особливо в умовах дистанційного навчання та обмежень, пов'язаних з пандемією та воєнними діями. Студенти можуть брати участь у онлайн арт-терапевтичних групах або використовувати спеціалізовані додатки для творчості.

Ініціативи з міждисциплінарної співпраці. В Україні є спроби поєднання арт-терапії з іншими видами творчості, такими як музика, театр та література, у рамках молодіжних проєктів та ініціатив.

Арт-терапія в рамках волонтерських та громадських ініціатив. Різні громадські організації та волонтерські рухи організовують арт-терапевтичні заходи для молоді, включаючи студентів, часто використовуючи креативні та інтерактивні підходи. Наприклад, створення спільних арт-інсталяцій або перформансів.

Застосування арт-терапії для подолання наслідків травми. В умовах війни, арт-терапія активно використовується для підтримки психологічного здоров'я молоді, яка пережила травматичні події. Можуть застосовуватися проєктивні методики, робота з метафорами та символами через мистецтво.

Отже, аналіз арт-терапевтичних технологій різних країн дозволяє підкреслити, що у США спостерігається тенденція до використання інноваційних арт-терапевтичних методик, включаючи диджитал арт, інтерактивні проєкти та мультимодальні підходи, які потенційно можуть бути

застосовані на фестивалях для студентської молоді. В Україні арт-терапія також розвивається, проте інформація про її використання саме на студентських фестивалях та застосування таких інноваційних методик є обмеженою. Проте, окремі проєкти та ініціативи в Україні використовують сучасні підходи в арт-терапії для молоді, зокрема з використанням цифрових технологій та міждисциплінарної співпраці.

Висновки до розділу I

Аналіз теоретико-методологічних засад арт-терапії дозволяє стверджувати, що арт-терапія є цілісною системою психокорекційного впливу, яка поєднує творчий процес із психотерапевтичними завданнями. Її сутність полягає у використанні мистецтва як інструменту вираження, трансформації та інтеграції внутрішнього досвіду особистості, що особливо актуально в умовах соціальних трансформацій і кризових ситуацій.

Розмаїття видів арт-терапевтичних методів — від ізотерапії до драматерапії та мультимедійних форм — забезпечує широкі можливості для адаптації під різні цільові аудиторії та контексти проведення. Застосування таких методів у соціокультурних заходах сприяє не лише емоційній розрядці та зниженню рівня тривожності, а й формуванню позитивного соціального досвіду, розвитку комунікативних навичок, креативності та почуття залученості до спільноти.

Порівняльний аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду демонструє як спільність цінностей та цілей арт-терапевтичної практики, так і відмінності в рівні інституційної підтримки, ресурсному забезпеченні та масштабах реалізації. Водночас українські ініціативи вирізняються високим ступенем мотивації організаторів, адаптивністю до локальних умов та здатністю мобілізувати спільноти у відповідь на соціальні виклики.

Таким чином, арт-терапія постає як ефективний інструмент психосоціальної підтримки, культурного збагачення та інтеграції, а її подальший розвиток вимагає як наукового обґрунтування, так і системного впровадження у сферу соціокультурної політики.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ ЗАХОДІВ У СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ

2.1. Основні етапи планування арт-терапевтичних заходів

Планування ефективних арт-терапевтичних заходів у соціокультурній сфері є складним, багатограним процесом, що вимагає системного підходу та врахування специфіки цільової аудиторії, контексту та бажаних результатів. Нижче представлено науково обґрунтовані основні етапи цього процесу:

1. Фаза аналізу та визначення потреб (Needs Assessment and Analysis):

Цей етап є критично важливим для забезпечення релевантності та ефективності майбутнього заходу. Він базується на принципах доказової практики (Evidence-Based Practice), що передбачає використання найкращих доступних наукових даних для прийняття рішень. Ретельний аналіз потреб дозволяє ідентифікувати конкретні психологічні, емоційні, соціальні та культурні виклики цільової групи.

На цьому етапі дії спрямовані на визначення цільової аудиторії та оцінки потреб: чітке окреслення демографічних, соціально-економічних, культурних та психологічних характеристик потенційних учасників (вік, стать, етнічна приналежність, наявність травматичного досвіду, особливі потреби тощо) та проведення досліджень (якісних та кількісних) для виявлення актуальних потреб та проблем цільової групи. Це може включати опитування, фокус-групи, інтерв'ю з представниками спільноти та профільними спеціалістами.

Проведення аналізу контексту з врахуванням соціокультурного середовища, існуючих ресурсів, потенційних бар'єрів та можливостей є важливою частиною цього етапу. Важливо розуміти культурні норми, цінності та прийнятні форми самовираження.

Формулювання чітких, вимірюваних, досяжних, релевантних та обмежених у часі (SMART) цілей та очікуваних результатів заходу на індивідуальному та груповому рівнях (наприклад, зниження рівня тривожності, покращення соціальної взаємодії, підвищення самооцінки) дозволить чітко розпланувати захід на другій фазі.

2. Фаза розробки концепції та планування (Conceptualization and Planning):

Цей етап спирається на принципи теорії арт-терапії, що передбачає розуміння механізмів терапевтичного впливу мистецтва, а також на засади педагогічного дизайну, що забезпечує логічну структуру та послідовність заходу.

На цьому етапі дії спрямовані на вибір арт-терапевтичних модальностей. Обґрунтований вибір видів мистецтва (візуальне мистецтво, музика, драма, танець, письмо тощо), які найкраще відповідають потребам та особливостям цільової аудиторії та поставленим цілям. Врахування сенсорних, когнітивних та емоційних можливостей учасників. Під час розробки програми заходу потрібно звернути увагу на детальне планування структури заходу, включаючи тривалість, частоту, формат (індивідуальний, груповий), тематику сесій, конкретні арт-терапевтичні техніки та вправи. Обов'язково визначити ролі фасилітатора/арт-терапевта та окреслити функціональні обов'язки, необхідні навички та рівень кваліфікації ведучого заходу. Важливим є володіння знаннями з психології, теорії арт-терапії, групової динаміки та міжкультурної комунікації.

Планування матеріально-технічного забезпечення є надважливою частиною цього етапу. Потрібно врахувати та визначити необхідні матеріали, обладнання, простір та інші ресурси для проведення заходу. Врахувати безпеки та доступність середовища для всіх учасників.

Для отримання зворотного зв'язку та можливості оцінювання заходу, потрібно на цьому етапі розробити критерії оцінки та визначити методи й інструменти для оцінки досягнення поставлених цілей та ефективності заходу (наприклад, спостереження, самооцінка учасників, аналіз арт-продуктів, опитування).

3. Фаза реалізації (Implementation):

Цей етап базується на принципах активного навчання (Active Learning) та створення терапевтичного середовища, що сприяє безпечному самовираженню, емоційній підтримці та взаємодії між учасниками.

На цьому етапі дії спрямовані на безпосередньо проведення арт-терапевтичних сесій та фасилітацію запланованих арт-терапевтичних вправ та процесів з урахуванням індивідуальних та групових потреб. Важливо забезпечення підтримки, заохочення до самовираження та створення атмосфери прийняття.

Планування ефективних арт-терапевтичних заходів у соціокультурній сфері вимагає спостереження та документування. Систематичне спостереження за поведінкою, емоційними реакціями та творчими процесами учасників та ведення документації (за згодою учасників) створюють можливості для подальшого аналізу та оцінки.

Також, на цьому етапі потрібно відстежувати групову динаміку (за групового формату) та сприяти позитивній взаємодії, підтримці та обміну досвідом між учасниками. Важливим є управління можливими конфліктами та сприяння згуртованості групи.

Організатори повинні бути готовими до внесення змін у програму заходу в залежності від потреб та реакцій учасників.

4. Фаза оцінки та рефлексії (Evaluation and Reflection):

Цей етап є ключовим для забезпечення якості та постійного вдосконалення арт-терапевтичних заходів. Він базується на принципах оцінювання програм (Program Evaluation) та рефлексивної практики (Reflective Practice).

На цьому етапі дії спрямовані на використання запланованих методів та інструментів для збору даних про результати заходу та досвід учасників, а також систематичний аналіз зібраних кількісних та якісних даних для оцінки досягнення поставлених цілей та виявлення сильних і слабких сторін заходу.

Важливою частиною цього етапу є інтерпретація результатів: формулювання висновків на основі аналізу даних та їх співвіднесення з теоретичними засадами арт-терапії та результатами аналізу потреб. Саморефлексія фасилітатора щодо власного досвіду щодо ефективності використаних технік створює можливості для професійного зростання.

Наприкінці цього етапу потрібно розробити конкретні рекомендації для покращення майбутніх арт-терапевтичних заходів на основі результатів оцінки та рефлексії.

5. Фаза поширення результатів та сталого розвитку (Dissemination and Sustainability):

Цей етап спрямований на забезпечення сталості (Sustainability) позитивного впливу арт-терапевтичних заходів та сприяння їхньому ширшому впровадженню в соціокультурній сфері.

На цьому етапі дії спрямовані на поширення результатів. Передбачається представлення результатів оцінки на конференціях, семінарах, публікація звітів та статей та обмін досвідом з іншими фахівцями та організаціями.

Пошук можливостей для подальшого розвитку розглядається з позиції залучення додаткових ресурсів, налагодження партнерських зв'язків, розробка нових проєктів на основі отриманого досвіду. Таким чином, це сприятиме інтеграції арт-терапевтичних підходів у діяльність соціокультурних установ та організацій.

Дотримання цих науково обґрунтованих етапів планування забезпечить створення ефективних, етичних та сталих арт-терапевтичних заходів, що сприятимуть психологічному благополуччю та соціальній гармонії в соціокультурній сфері.

2.2 Створення програми арт-терапевтичного заходу (структура, сценарій, методи)

Успішне створення програми соціокультурного фестивалю з арт-терапевтичним напрямом вимагає врахування комплексу взаємопов'язаних факторів. Ось основні передумови:

1. Чітке визначення мети та завдань фестивалю:

Кожен фестиваль має бути спрямований на досягнення конкретних цілей, які визначають його концепцію, формат та зміст. Цілі мають бути чітко

сформульовані, вимірювані, досяжні, релевантні та обмежені в часі (SMART-цілі).

Практичне застосування:

Визначення основної мети (наприклад, сприяння психологічному благополуччю, підтримка культурного обміну, стимулювання творчої активності).

Формулювання конкретних завдань (наприклад, залучення певної аудиторії до арт-терапевтичних практик, забезпечення різноманітності арт-терапевтичних підходів у програмі, створення позитивного іміджу фестивалю як простору для самовираження та зцілення).

2. Аналіз цільової аудиторії:

Успіх фестивалю значною мірою залежить від його відповідності потребам, інтересам та очікуванням цільової аудиторії. Необхідно провести дослідження для визначення демографічних, соціально-культурних та психографічних характеристик потенційних відвідувачів, а також їхніх потреб у психологічній підтримці та самовираженні.

Практичне застосування:

Визначення вікових груп, соціального статусу, культурних уподобань, мотивацій та психологічних потреб відвідувачів.

Вивчення їхніх очікувань щодо програми, формату та атмосфери фестивалю, а також їхнього попереднього досвіду участі в арт-терапевтичних заходах.

3. Концептуальне опрацювання:

Концепція фестивалю є його стрижнем, визначає його унікальність та відрізняє його від інших подібних заходів. Вона має бути оригінальною, цілісною та відповідати меті фестивалю та інтересам цільової аудиторії, а також враховувати специфіку арт-терапевтичного напрямку.

Практичне застосування:

Визначення ключової ідеї або теми фестивалю, яка поєднує соціокультурні та арт-терапевтичні аспекти (наприклад, «Мистецтво як засіб соціальної інтеграції», «Творчість як інструмент зцілення»).

Розробка формату фестивалю (наприклад, поєднання виставок, майстер-класів, перформансів, лекцій, дискусійних панелей, кінопоказів, музичних виступів з арт-терапевтичним спрямуванням).

Визначення жанрового розмаїття та стилістичних особливостей програми, враховуючи різні види мистецтва та арт-терапевтичні модальності (візуальне мистецтво, музика, танець, драма, письмо, тощо).

4. Ресурсне забезпечення:

Реалізація програми фестивалю вимагає значних фінансових, матеріально-технічних та людських ресурсів. Їх ефективне управління є критично важливим для успіху заходу. Особлива увага приділяється залученню кваліфікованих арт-терапевтів та створенню безпечного та сприятливого середовища для учасників.

Практичне застосування:

Складання детального бюджету фестивалю, враховуючи витрати на гонорари арт-терапевтів, закупівлю матеріалів для арт-терапевтичних майстер-класів, оренду спеціалізованого обладнання (музичні інструменти, проектори, тощо).

Забезпечення необхідної інфраструктури (сцени, звукове та світлове обладнання, приміщення для проведення заходів, арт-студії, простори для тілесної терапії).

Залучення кваліфікованого персоналу (організатори, технічні працівники, арт-терапевти, психологи, волонтери з досвідом роботи в арт-терапевтичних проектах).

5. Маркетингова стратегія:

Ефективна маркетингова стратегія є необхідною для залучення широкої аудиторії та забезпечення популярності фестивалю. Вона має включати комплекс заходів з просування фестивалю, формування позитивного іміджу та

залучення спонсорів, з акцентом на унікальність поєднання соціокультурного та арт-терапевтичного напрямів.

Практичне застосування:

Визначення цільових сегментів ринку (люди, зацікавлені в мистецтві, психологічному благополуччі, особистісному розвитку, арт-терапевтичних практиках).

Вибір ефективних каналів комунікації (соціальні мережі, ЗМІ, інтернет-реклама, спеціалізовані платформи для анонсування культурних та психологічних заходів).

Розробка креативних матеріалів (афіші, відеоролики, веб-сайт), що підкреслюють терапевтичний ефект від участі у фестивалі.

Залучення спонсорів та партнерів, зацікавлених у підтримці соціокультурних та психологічних ініціатив.

6. Управління ризиками:

Організація фестивалю пов'язана з певними ризиками (погодні умови, безпека, непередбачені обставини). Їх своєчасне виявлення та розробка стратегій реагування є важливим для забезпечення успішного проведення заходу. Особлива увага приділяється створенню безпечного психологічного простору для учасників арт-терапевтичних заходів.

Практичне застосування:

Проведення аналізу потенційних ризиків, включаючи можливі емоційні реакції учасників на арт-терапевтичні практики.

Розробка плану дій у надзвичайних ситуаціях, включаючи надання психологічної підтримки.

Забезпечення страхування та медичного обслуговування.

Вжиття заходів для забезпечення безпеки учасників та відвідувачів, а також конфіденційності та етичних норм проведення арт-терапевтичних сесій.

Врахування цих передумов дозволило нам створити ефективну програму соціокультурного фестивалю з арт-терапевтичним напрямом, яка забезпечить його успіх та позитивний вплив на цільову аудиторію.

«Лялька-Фест: Душа України» Всеукраїнський фестиваль традиційної та сучасної ляльки.

Мета: Популяризація традиційних та сучасних українських ляльок з різних регіонів України, збереження національної культурної спадщини, розвиток творчості та сімейного дозвілля.

Це не просто виставка чи свято — це живе занурення у світ народних традицій, ремесел, символіки та творчості.

Локації фестивалю:

Виставкова зона: стілki та стенди для кожного регіону України + зона авторських ляльок.

Майстер-класові павільйони розділені за типами ляльок та віковими групами учасників.

Квест-зона: окрема територія для інтерактивної гри по регіонах.

Театральна сцена: виступи лялькових театрів та живих перфомансів.

Фуд-корт «Смаки України»: Традиційні страви кожного регіону.

Фотозони оформлені у стилі різних регіонів.

Розподіл за регіонами:

1. Центр України (Київщина, Черкащина, Полтавщина, Кіровоградщина):

Традиційна лялька: Мотанка-оберіг.

Особливість: Традиційні українські костюми у ніжних пастельних кольорах, вишивка хрестиком.

Майстер-клас: «Мотанка Берегиня родинного вогнища».

2. Південь України (Одещина, Миколаївщина, Херсонщина, Запоріжжя, Крим):

Традиційна лялька: Ляльки із різних тканин і черепашок, декоративні ляльки-мотанки у південних візерунках.

Особливість: Сонячні кольори, елементи морської тематики, багатокультурність (українці, болгары, гагаузи, кримські татари).

Майстер-клас: «Лялька щастя з південного узбережжя» (з елементами з природних матеріалів: черепашки, тканини, бісер).

3.Північ України (Полісся: Чернігівщина, Житомирщина, Сумщина):

Традиційна лялька: Простенькі мотанки з лляних ниток і домотканого полотна.

Особливість: Аскетичність, оберегова символіка, натуральні кольори.

Майстер-клас: «Створи свою Поліську оберіг-ляльку».

4.Схід України (Слобожанщина, Донеччина, Луганщина):

Традиційна лялька: Ляльки в барвистому вбранні з характерною для Слобожанщини яскравою вишивкою.

Особливість: Рясність орнаментів, птахи та рослинні мотиви.

Майстер-клас: «Лялька квіткової Слобожанщини».

5.Захід України (Галичина, Буковина, Закарпаття, Волинь):

Традиційна лялька: Яскраві народні ляльки в гуцульських, буковинських і закарпатських строях.

Особливість: Вишивка гладдю, пишне оздоблення, багатобарвні стрічки.

Майстер-клас: «Гуцульська лялька з віночком».

День 1: Урочисте відкриття і знайомство

09:00 – 10:00

Заїзд учасників, реєстрація відвідувачів

Створення індивідуального «Паспорта учасника фестивалю» (паперові браслети або картки, на яких ставитимуть штампи за відвідування майстер-класів і квестів).

Кожен відвідувач отримує міні-карту локацій фестивалю.

10:00 – 10:30

Офіційне відкриття фестивалю

Вітальне слово організаторів і гостей (представники культури, майстри, волонтери).

Театралізована міні-вистава «Лялька-Оберіг: Подорож Україною» (лялькарі в традиційних костюмах представляють регіони).

10:30 – 12:30

Огляд виставки «Лялькова Україна»

Стенд кожного регіону: оформлений відповідно до місцевих традицій.

Майстри біля своїх стендів проводять міні-екскурсії про історію ляльки регіону.

11:00 – 13:00

Перший блок майстер-класів

Центральна зона: Мотанка-оберіг (Центр)

Південна зона: Лялька з морських матеріалів (Південь)

Західна зона: Гуцульська лялька

Дитяча зона: «Створи свою першу ляльку-мотанку» (для малюків)

12:30 – 14:00

Квест «Відшукай свою ляльку»

Команди (родини або групи друзів) отримують карту із завданнями.

При відвідуванні різних регіональних стендів виконують завдання:

Відгадати загадки

Зробити міні-оберіг

Скласти пазл регіону

Віднайти елемент в орнаменті

За проходження квесту — подарунок: сувенірна лялька.

14:00 – 15:00

Фольклорний концерт «Пісня для ляльки»

Виступи дитячих колективів, ансамблів, музикантів у народних костюмах.

15:00 – 16:00

Другий блок майстер-класів

Слобожанська квітова лялька

Поліська лялька з льону

16:00 – 17:00

Розважальна програма для дітей і дорослих:

Гра «Одягни ляльку» (збираємо на швидкість елементи костюму)

Гра «Створи оберіг родини» (колективне малювання символічної ляльки на полотні)

Народні рухливі ігри: «Ляльковий місточок», «Панас», «Струмочок»

17:00 – 18:00

Фінал першого дня: Флешмоб «Жива лялька»

Учасники перевдягаються в народні костюми.

Загальне фото фестивалю.

День 2: Конкурси, театральні вистави та підведення підсумків

10:00 – 12:00

Театральний ранок «Казки України»

Лялькові театри ставлять короткі казки.

Інтерактив із глядачами: допомога героям казки.

12:00 – 13:30

Конкурс «Лялька-фантазія»

Виставка робіт, створених на фестивалі.

Оцінювання журі за номінаціями:

«Найкраща традиційна лялька»

«Найоригінальніша лялька»

«Лялька-фантазія»

«Моя родинна лялька» (від дітей)

13:30 – 15:00

Підведення підсумків і нагородження

Дипломи учасникам і переможцям конкурсів.

Подарункові сертифікати (на творчі майстер-класи або матеріали для рукоділля).

15:00 – 16:00

Лекція та творча зустріч «Лялька як оберіг крізь віки»

Розповідь фольклориста або майстра про давні традиції створення ляльок.

16:00 – 17:00

Святковий концерт «Лялькова Україна співає»

Виступи гуртів, танцювальних ансамблів, фінальна спільна пісня.

Оцінювання фестивалю відвідувачами:

На вході кожен отримує анкету з QR-кодом або паперову форму оцінки, де можна:

Оцінити за 5-бальною шкалою:

Організацію фестивалю

Цікавість майстер-класів

Інтерактивність заходів

Атмосферу свята

Написати побажання чи залишити ідеї для наступного року.

У кінці фестивалю — «Скринька відгуків» або QR-опитування онлайн.

Організаційні моменти:

Ведучі координують усі активності, роблять оголошення.

Волонтери допомагають відвідувачам орієнтуватися.

Локації чітко марковані.

Постійно працюють зони відпочинку, фуд-корт.

Безкоштовна питна вода на території.

Місце для продажу сувенірів і творчих робіт учасників.

Додаткові родзинки:

Конкурс на найкращу ляльку-фантазію року.

Вручення нагород «Лялькар року» (серед майстрів).

Лотерея для відвідувачів — виграй оберіг!

Тематичні фотоальбоми фестивалю.

Розроблена програма «Лялька-Фест. Душа України» має чітко визначену структуру та багаторівневу мету: з одного боку, вона виконує функцію арт-терапевтичного простору для дітей, підлітків та їхніх родин; з іншого — слугує інструментом соціокультурної інтеграції, збереження національної ідентичності та формування позитивного емоційного клімату в громаді. У процесі створення програми враховувалися вікові, когнітивні та психоемоційні особливості учасників. В основі сценарію лежить використання символів, образів та елементів української культурної традиції (лялька-мотанка, народні пісні, обрядові дійства), які мають потужний терапевтичний потенціал.

Методи, інтегровані у програму, включають елементи драматерапії, казкотерапії, арт-колажу, мандалотерапії, колективного малювання, а також методики невербального самовираження через пластику, голос, маску. Особливу увагу приділено фасилітації безпечного простору, де кожен учасник може вільно проявити свої емоції, не побоюючись оцінювання. Активна участь у створенні ляльки як символу власного внутрішнього світу сприяє самоідентифікації, зниженню тривожності та формуванню відчуття приналежності до спільноти.

Програма передбачає поетапне включення учасників: від знайомства й адаптації до творчої співпраці та рефлексії. Завершальний етап фестивалю — колективна презентація створених ляльок і спільне символічне дійство (наприклад, коло єдності або плетіння стрічок на «Дерево Душі України») — виконує функцію інтеграції терапевтичного досвіду. Такий підхід дозволяє не лише зняти емоційне напруження, а й активізувати ресурси особистості та громади. Програма є гнучкою, і може бути адаптована під різні формати — від шкільного заходу до масштабної події в культурному центрі чи вуличного фестивалю.

2.3. Оцінка ефективності проведених заходів

Оцінка ефективності соціокультурних заходів є визначальним етапом у процесі дослідження їхнього впливу на цільову аудиторію, виявлення сильних і слабких сторін, а також обґрунтування напрямів удосконалення майбутніх ініціатив. У науковій літературі представлено розмаїття підходів до оцінювання, що ґрунтуються на комплексному застосуванні критеріїв, які відображають різні аспекти впливу заходу.

1. Оцінка досягнення цілей

Даний напрям оцінювання передбачає аналіз ступеня реалізації заздалегідь визначених завдань, покладених на соціокультурний захід. Ключовими критеріями виступають:

Чіткість і вимірюваність цілей: Операціоналізація цілей на етапі планування, що забезпечує можливість їхньої верифікації та кількісного/якісного вимірювання.

Ступінь досягнення: Порівняльний аналіз фактичних результатів із запланованими показниками для визначення рівня досягнення поставлених цілей.

2. Оцінка впливу на аудиторію

Оцінка впливу на аудиторію є багатоаспектною та охоплює як кількісні, так і якісні параметри:

Кількісні показники:

Кількість учасників/відвідувачів: Абсолютна чисельність аудиторії, що характеризує масштаб заходу.

Демографічні характеристики аудиторії: Вікові, гендерні, соціально-економічні та інші релевантні характеристики, що визначають профіль цільової аудиторії.

Рівень залученості: Тривалість перебування, інтенсивність участі в активностях, що відображають ступінь зацікавленості та мотивації аудиторії.

Охоплення цільових груп: Відсоток залучення запланованих цільових сегментів аудиторії, що характеризує ефективність комунікаційної стратегії.

Якісні показники:

Зміна знань, ставлень, поведінки учасників: Когнітивні, емоційні та поведінкові зрушення, що фіксуються за допомогою стандартизованих опитувань, напівструктурованих інтерв'ю та фокус-груп.

Рівень задоволеності учасників: Суб'єктивна оцінка аудиторією досвіду участі у заході, що вимірюється за допомогою анкет із відкритими та закритими питаннями, а також аналізу відгуків.

Емоційний вплив заходу: Емоційні реакції та переживання учасників, що досліджуються за допомогою методів спостереження, якісного контент-аналізу та психофізіологічних вимірювань.

Вплив на соціальну взаємодію та згуртованість: Зміни у міжособистісних стосунках, груповій динаміці та формуванні соціальних зв'язків, що вивчаються за допомогою соціометричних методів та структурованих спостережень.

3. Оцінка якості організації та проведення

Даний напрям оцінювання фокусується на аналізі організаційно-технічних аспектів реалізації заходу:

Логістика та інфраструктура: Зручність розташування, доступність локації, наявність та функціональність технічного обладнання, організація простору, що забезпечують комфортне перебування учасників.

Програма та зміст: Актуальність, новизна, цікавість, різноманітність та якість контенту, що визначають змістовну цінність заходу.

Робота організаторів та волонтерів: Професіоналізм, комунікативні навички, оперативність реагування на запити учасників, що впливають на загальне враження від заходу.

Управління часом та ресурсами: Ефективність використання бюджету, дотримання часових меж, оптимізація розподілу ресурсів, що характеризують організаційні здібності.

4. Оцінка соціального та культурного впливу

Даний напрям передбачає вивчення довгострокових наслідків заходу для місцевої громади та соціокультурного середовища:

Вплив на місцеву громаду: Сприяння розвитку культурного середовища, активізація участі місцевих жителів, залучення місцевих ресурсів, що сприяє розвитку соціального капіталу.

Збереження та популяризація культурної спадщини: Підтримка та популяризація культурних традицій, звичаїв, обрядів, що сприяє збереженню національної ідентичності.

Сприяння міжкультурному діалогу та порозумінню: Налагодження міжкультурної комунікації, формування толерантності та поваги до культурного розмаїття.

Підвищення іміджу території/організації: Формування позитивного іміджу та репутації території або організації, підвищення їхньої привабливості для туристів, інвесторів та нових мешканців.

5. Оцінка економічної ефективності (за наявності)

У випадках, коли соціокультурний захід має економічну складову, доцільним є проведення оцінки його економічної ефективності:

Співвідношення витрат та отриманих результатів: Аналіз економічної доцільності заходу на основі порівняння витрат на його проведення з отриманими результатами (прибуток, залучені інвестиції, вартість створеного соціального капіталу)

Економічний вплив на місцеву економіку: Оцінка внеску заходу в розвиток місцевої економіки через залучення туристів, стимулювання споживчих витрат, створення нових робочих місць.

Методи оцінки.

Для забезпечення надійності, валідності та об'єктивності оцінювання застосовується комплекс методів збору та аналізу даних:

Анкетування учасників: Збір кількісних (стандартизовані шкали, частотні розподіли) та якісних (відкриті питання) даних про досвід участі, рівень задоволеності, зміни у знаннях, ставленнях та поведінкових реакціях.

Фокус-групи: Проведення групових дискусій з представниками цільової аудиторії для отримання поглибленого розуміння їхніх думок, почуттів та мотивацій.

Індивідуальні інтерв'ю: Збір деталізованої інформації від ключових стейкхолдерів (організаторів, учасників, партнерів) для з'ясування їхніх індивідуальних поглядів та досвіду.

Спостереження: Систематична фіксація поведінкових реакцій, взаємодії учасників та загальної атмосфери заходу для отримання об'єктивних даних.

Аналіз документів та звітів: Оцінка досягнення цілей на основі офіційних звітів, статистичних даних та інших релевантних документів.

Аналіз соціальних мереж та медіа: Моніторинг та аналіз публічного резонансу, сприйняття заходу та формування суспільної думки на основі згадок у соціальних мережах, онлайн-медіа та традиційних ЗМІ.

Метод "зворотного зв'язку 360 градусів": Залучення оцінок від різних зацікавлених сторін (учасників, організаторів, партнерів, спонсорів) для отримання всебічної та об'єктивної оцінки.

Особливості оцінки ефективності арт-терапевтичних заходів.

Оцінка ефективності арт-терапевтичних заходів має додаткові специфічні аспекти, зумовлені їхньою метою та механізмами впливу на емоційну, когнітивну та соціальну сфери особистості:

Зміни в емоційному стані учасників: Зниження рівня стресу, тривожності, депресивних симптомів, покращення настрою та загального емоційного самопочуття, що оцінюється за допомогою стандартизованих психологічних шкал (наприклад, Шкала тривожності Спілбергера, Опитувальник депресії Бека) та самозвітів.

Розвиток самовираження та творчого потенціалу: Підвищення здатності до творчої діяльності, розширення репертуару засобів самовираження, розвиток уяви та креативності, що оцінюється за допомогою аналізу арт-продуктів (формальний та змістовний аналіз), спостереження за творчим процесом та психометричних тестів на креативність.

Покращення комунікативних навичок та соціальної взаємодії: Розвиток вербальних та невербальних комунікативних навичок, формування ефективних стратегій міжособистісної взаємодії, підвищення рівня соціальної адаптації, що оцінюється за допомогою спостереження за груповою динамікою, соціометричних методів та самооцінки комунікативних навичок.

Підвищення самооцінки та впевненості в собі: Формування позитивного ставлення до себе, підвищення рівня самоповаги та впевненості у власних силах, що оцінюється за допомогою стандартизованих шкал самооцінки (наприклад, Шкала самооцінки Розенберга), самозвітів та спостереження за поведінковими проявами.

Застосування цього комплексного підходу, що поєднує теоретичні засади та методологічні інструменти, забезпечує можливість проведення об'єктивної, всебічної та науково обґрунтованої оцінки ефективності соціокультурних та арт-терапевтичних заходів, сприяючи їхньому вдосконаленню та підвищенню позитивного впливу на учасників та суспільство в цілому.

Розробка анкети є критично важливим етапом у процесі збору та аналізу даних, спрямованих на оцінку ефективності фестивальних заходів та визначення напрямків їх подальшого вдосконалення. Ефективно розроблена анкета вимагає ретельного методологічного підходу та стратегічного планування для забезпечення отримання максимально точних і релевантних результатів.

1. Етапи розробки анкети

1.1. Визначення цілей і завдань

Першим кроком у створенні опитувальника є чітке формулювання цілей дослідження. У контексті оцінки фестивального заходу, анкета має надати відповіді на такі ключові питання:

Який рівень задоволеності учасників заходом?

Які аспекти програми були сприйняті учасниками як найбільш ефективні?

Які елементи заходу потребують покращення або коригування в майбутньому?

Для досягнення цих цілей, опитувальник має вирішувати такі завдання:

Вивчення реакції учасників на загальний формат заходу.

Оцінка ефективності окремих активностей (майстер-класів, майстерень, інтерактивних сесій тощо).

Виявлення рівня залученості та ступеня комфорту учасників.

Збір пропозицій щодо оптимізації організації майбутніх фестивалів.

1.2. Визначення типу анкети

Опитувальники можна класифікувати на кількісні та якісні. Кількісні анкети, що ґрунтуються на використанні закритих питань (наприклад, шкалювання, дихотомічні питання, вибір із запропонованих варіантів), забезпечують отримання об'єктивних даних, придатних для статистичного

аналізу. Якісні анкети, що включають відкриті питання, надають учасникам можливість більш вільного вираження думок та ідей, дозволяючи отримати глибше розуміння їхнього досвіду.

У контексті оцінки фестивальних заходів, найбільш доцільним є використання змішаного типу анкети, що поєднує в собі переваги обох підходів. Такий підхід забезпечує отримання як структурованих даних, необхідних для кількісного аналізу, так і розгорнутих, персоналізованих відповідей, що розкривають суб'єктивні переживання учасників.

1.3. Формулювання питань

Якість формулювання питань є критичним фактором, що визначає валідність і надійність отриманих даних. Питання анкети повинні відповідати таким вимогам:

Чіткість і однозначність: питання повинні бути сформульовані ясно й недвозначно, виключаючи можливість їх різного тлумачення респондентами.

Стимулювання розгорнутих відповідей: питання повинні спонукати учасників до надання докладних і змістовних відповідей, що виходять за рамки простого вибору одного із запропонованих варіантів.

Охоплення різних аспектів заходу: анкета повинна включати питання, що охоплюють усі ключові аспекти фестивалю, такі як організація, загальна атмосфера, цікавість програми, рівень залученості учасників тощо.

Приклади запитань:

Закриті питання:

«Наскільки Ви задоволені загальним рівнем організації фестивалю? (1 - зовсім не задоволені, 5 - повністю задоволені)».

«Які з запропонованих активностей Ви вважаєте найбільш цікавими? (Виберіть не більше 2 варіантів)».

«Оцініть комфортність перебування на майданчику фестивалю за шкалою від 1 до 5 (де 1 - зовсім некомфортно, а 5 - дуже комфортно)».

Відкриті питання:

«Що, на Вашу думку, було найціннішим і незабутнім у програмі фестивалю?»

«Які конкретні зміни або доповнення Ви б порекомендували внести до програми наступного фестивалю?»

1.4. Попереднє тестування анкети

Перед поширенням анкети серед учасників фестивалю, необхідно провести її попереднє тестування на невеликій репрезентативній групі. Метою тестування є виявлення можливих проблем, пов'язаних із розумінням формулювань питань респондентами, логічною послідовністю та структурою анкети, а також зручністю заповнення анкети, особливо у випадку її електронної версії.

1.5. Поширення анкети

Поширення анкети серед учасників фестивалю може здійснюватися різними способами, вибір яких визначається специфікою заходу та цільовою аудиторією. По-перше, розповсюдження друкованих копій анкети безпосередньо після завершення фестивалю. По-друге, розсилання електронної версії анкети за адресами електронної пошти учасників, через соціальні мережі або розміщення на офіційному сайті заходу. Використання QR-кодів, що забезпечують швидкий і зручний доступ до електронної анкети з мобільних пристроїв.

2. Значення використання анкети для оцінки фестивалю

2.1. Оцінка ефективності заходу

Анкетування учасників є важливим інструментом для оцінки ступеня досягнення поставлених цілей фестивалю. Зокрема, анкета дає змогу отримати інформацію про емоційний відгук учасників: аналіз емоційних реакцій учасників дає змогу визначити, якою мірою захід досяг своєї мети щодо створення позитивного досвіду та формування значущих вражень.

Ідентифікація сильних і слабких сторін: За допомогою анкети можна виявити найбільш успішні аспекти фестивалю, а також визначити сфери, що

потребують поліпшення, як-от організація, змістовне наповнення програми або взаємодія з аудиторією.

2.2. Оцінка участі та залученості аудиторії

Анкета слугує інструментом для вимірювання рівня залученості учасників до різних активностей фестивалю. Отримані дані дають змогу оцінити:

Ступінь активності участі аудиторії в майстер-класах, інтерактивних сесіях та інших заходах.

Відповідність запропонованих активностей інтересам і можливостям аудиторії.

2.3. Оптимізація майбутніх заходів

Результати анкетування надають цінну інформацію, необхідну для планування й організації подальших фестивалів. Зокрема, дані анкети дають змогу:

Виявити переваги учасників щодо форматів і видів активностей.

Оцінити зручність і якість організації заходу (наприклад, вибір місця проведення, логістика, таймінг).

Зібрати нові ідеї та пропозиції від учасників щодо поліпшення програми та організації фестивалю.

2.4. З'ясування очікувань аудиторії

Анкети дають змогу отримати уявлення про те, що саме очікують учасники від фестивалю, які теми й активності становлять для них найбільший інтерес, і які чинники є для них найважливішими під час оцінювання заходу. Ця інформація є критично важливою для формування більш адресної та релевантної програми майбутніх заходів.

2.5. Прийняття рішень на основі даних

Систематичний збір і аналіз даних, отриманих за допомогою анкетування, забезпечує прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що ґрунтуються на об'єктивних відгуках учасників, а не на суб'єктивних думках організаторів. Такий підхід сприяє підвищенню якості планування, організації та управління

фестивальними проєктами, забезпечуючи їх відповідність потребам і очікуванням цільової аудиторії.

Анкетування є критично важливим інструментом у процесі оцінювання ефективності соціокультурних заходів, зокрема фестивалів. Воно забезпечує систематичний збір даних, необхідних для всебічного аналізу впливу заходу на цільову аудиторію та для оптимізації його майбутньої реалізації.

Методологічно, анкетування дозволяє поєднувати збір як кількісних, так і якісних даних, що значно розширює можливості дослідження. Кількісні дані, отримані за допомогою стандартизованих шкал та закритих питань, надають можливість статистичного аналізу, виявлення тенденцій та проведення порівняльних досліджень. Якісні дані, зібрані за допомогою відкритих питань, забезпечують глибинне розуміння мотивацій, потреб та емоційних реакцій аудиторії.

Зокрема, анкетування відіграє ключову роль у оцінці досягнення цілей заходу. Анкети дозволяють визначити, наскільки фестиваль досяг поставлених цілей, чи то підвищення обізнаності про певну проблему, сприяння соціальній взаємодії, чи формування позитивного іміджу.

Виявленні демографічних характеристик аудиторії: Збір даних про вік, стать, освіту, соціальний статус та інші демографічні показники дозволяє організаторам краще зрозуміти свою цільову аудиторію та адаптувати програму фестивалю до її потреб.

Аналізі задоволеності учасників: Оцінка рівня задоволеності різними аспектами фестивалю (організація, програма, локація, інфраструктура) є критично важливою для покращення майбутніх заходів.

Вимірюванні впливу на соціальні зміни: У випадках, коли фестиваль має на меті сприяти соціальним змінам, анкетування може допомогти оцінити його вплив на ставлення, знання та поведінку учасників.

Таким чином, ретельно розроблені та коректно застосовані анкети забезпечують організаторам фестивалів емпіричну базу для прийняття

обґрунтованих рішень, спрямованих на створення більш привабливих, ефективних та успішних соціокультурних проєктів.

Висновки до розділу II.

Аналіз основних етапів планування свідчить про необхідність комплексного підходу, що охоплює визначення цільової аудиторії, формулювання цілей і завдань, логістичну підготовку, добір методів арт-терапії та створення гнучкої, інклюзивної програми.

Прикладом такої реалізації є Всеукраїнський фестиваль «Лялька-Фест: Душа України», що поєднує культурно-просвітницькі та психотерапевтичні функції. Його програмна структура — з акцентом на традиційну та сучасну українську ляльку — дозволяє учасникам не лише зануритися в автентичну культурну спадщину, але й реалізувати власний творчий потенціал. Застосування арт-терапевтичних методів (ізотерапії, лялькотерапії, драматерапії) в контексті фестивалю сприяє формуванню емоційного контакту, зменшенню тривожності та стимулюванню діалогу.

Оцінка ефективності проведених заходів виявляється ключовим елементом зворотного зв'язку, що дозволяє не лише верифікувати досягнення поставлених цілей, а й удосконалити подальшу організацію подібних ініціатив. Комплексне використання кількісних (анкетування) та якісних методів (фокус-групи, інтерв'ю, спостереження) забезпечує об'єктивну картину впливу фестивалю на учасників і дає змогу врахувати їх потреби, враження та пропозиції.

Таким чином, фестивальний формат арт-терапевтичної взаємодії є ефективним засобом культурного відновлення, національної ідентифікації та соціальної інтеграції, що має значний потенціал для подальшого розвитку як в Україні, так і на міжнародному рівні.

ВИСНОВКИ

Отже, дослідження підтверджує, що арт-терапія є важливим напрямом психологічної допомоги та соціокультурної діяльності. Теоретичний аналіз джерел засвідчив, що арт-терапія поєднує в собі елементи мистецтва, психотерапії та соціального впливу, забезпечуючи гнучкий інструментарій для роботи з різними категоріями населення, зокрема тими, хто зазнав психоемоційних потрясінь або перебуває в умовах соціальної ізоляції. Арт-терапія виступає не лише засобом емоційного вираження та зцілення, а й потужним механізмом культурної інтеграції та збереження національної ідентичності.

У процесі дослідження виявлено, що впровадження арт-терапевтичних практик у соціокультурних установах (центрах культури, бібліотеках, музеях, громадських організаціях) потребує адаптації методик до особливостей цільової аудиторії, міждисциплінарної взаємодії спеціалістів та залучення локальних ресурсів. Водночас такі заходи сприяють активізації творчого потенціалу громади, створенню інклюзивного середовища та налагодженню соціального діалогу.

Було визначено ключові організаційні та методичні принципи ефективної реалізації арт-терапевтичних ініціатив, зокрема: цілеспрямованість, доступність, добровільність участі, культурна релевантність, інтерактивність і регулярне оцінювання результатів. Особливу увагу приділено етапам підготовки, сценарному плануванню, підбору методів та формуванню простору, сприятливого для творчої самореалізації учасників.

У практичній частині дослідження було розроблено програму арт-терапевтичного заходу — Всеукраїнського фестивалю «Лялька-Фест: Душа України», який став прикладом втілення набутих теоретичних знань у реальному соціокультурному контексті. Захід продемонстрував ефективність застосування лялькотерапії та інших методів у збереженні культурної спадщини, підтримці емоційного добробуту та формуванні родинних і громадських зв'язків.

Загалом результати роботи підтверджують високу значущість арт-терапевтичного підходу у сучасному українському суспільстві та вказують на необхідність подальшого розвитку цього напрямку на державному, науковому та практичному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арт-терапія в процесі реабілітації Захисників і Захисниць України. Департамент соціальної та ветеранської політики. 2023. 2 жовтня. URL: <https://dsp.kyivcity.gov.ua/news/art-terapiya-v-protsesi-reabilitatsii-zakhisnikiv-i-zakhisnits-ukrainidsp.kyivcity.gov.ua>
2. Арттерапевтичні методи та креативність використання малюнку для розвитку творчих здібностей. URL: <https://sf0611c09bdb7b225.jimcontent.com/download/version/1452498089/module/12450584623/name/>
3. Бальбуза О. М. Використання АРТ-педагогіки як інноваційної технології в освіті. Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми і перспективи: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Одеса, 14 травня 2020 р. Одеса, 2020. С. 220–223.
4. Бірук Л. М. Особливості використання арт терапії в реабілітації військовослужбовців : магістерська робота / наук. керівник В. В. Коширець ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2024. 55 с.
5. Бондар С. Арт-терапія як засіб соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб. Психологічні перспективи. 2020. Вип. 36. С. 45–51.
6. Вознесенська О.Л., Сидоркіна М.Ю. Арт-терапія як засіб подолання психоемоційної травми у дітей. Психологія і суспільство. 2019. № 4. С. 102–109.
7. Вознесенська О.Л. Арт-терапія в Україні: стан та перспективи розвитку. Львівсько-Ряшівські наукові зошити : Культура – Мистецтво – Освіта – Терапія в міждисциплінарній перспективі. Вип. 2. 2014. Wydawnictwo uniwersytetu rzeszowskiego. Р. 93-103.
8. Гайструк Н.А., Гайструк А.В., Солейко О.В., Нестерович А.В. Арттерапія: від світового досвіду до національних пріоритетів. Мистецтво лікування. 2014. № 2. С. 57-60
9. Грицюк І. М. Арт-терапія в роботі практичного психолога з дітьми, які мають емоційні порушення. Психологія: реальність і перспективи. 2017. Вип. 8. С. 67-71.

10. Гусєва О. Соціокультурна арт-терапія: міждисциплінарні практики в умовах громади. Соціальна робота в Україні: теорія і практика. 2021. № 2. С. 32–38.
11. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
12. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 156 с.
13. Ковінько А. В. Арт-терапія як технологія розвитку творчого потенціалу молодших школярів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Запоріжжя. 2016. Вип. 51 (104). С.368-374
14. Кость Л.І. Використання арт-терапевтичних методів роботи з дітьми підліткового віку. Тернопіль, 2022. 67с.
15. Магдисюк Л. І., Федоренко Р.П., Замелюк М.І. Казкотерапія в психологічному консультуванні дітей та дорослих : навч. посіб. для студ. вищ.навч. закл. III–IV рівнів акредитації. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 152 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18817/1/kazkoterap.pdf>
16. Мистецтво та цифрові інновації в психоемоційному відновленні та реабілітації. Art Therapy Force. 2024. 16 лютого. URL: <https://artherapyforce.com.ua/project/zustrich-mystetstvo-ta-tsyfrovi-innovatsiyi-v-psyhoemotsijnomu-vidnovlenni-ta-reabilitatsiyi/inhub.lutsk.ua+5Art>
17. Опанасюк І.В Арт-терапія як метод розвитку емоційного інтелекту в старшому шкільному віці. Актуальні проблеми психології. 2017. том 9, випуск 13. С. 582-591.
18. Панок В.Г. Прикладна психологія. Теоретичні проблеми : монографія . Київ : Ніка-Центр, 2017. 188 с
19. Психологія розвитку особистості в системі сучасної фахової підготовки : монографія / за ред. В. В. Зарицької. Запоріжжя : КПУ, 2017. 244 с.
20. Рябчун А. Арт-терапія в реабілітаційній роботі з ветеранами АТО/ООС: досвід громадських проєктів. Психологія і суспільство. 2022. № 1. С. 120–127.

21. Титаренко Л.Г. Психосоціальна реабілітація ВПО засобами арт-терапії. Соціальна робота і освіта. 2021. № 2 (8). С. 67–73.
22. ЮНЕСКО. Креативність у дії: культура для розвитку спільнот. Париж: ЮНЕСКО, 2020. 112 с.
23. Bosgraaf L., Spreen M., Pattiselanno K., van Hooren S. Art Therapy for Psychosocial Problems in Children and Adolescents: A Systematic Narrative Review on Art Therapeutic Means and Forms of Expression, Therapist Behavior, and Supposed Mechanisms of Change. *Front Psychol.* 2020. №11. 584685. doi: 10.3389/fpsyg.2020.584685. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7578380/>
24. Cathy Malchiodi. Art therapy and fear: acknowledging fear. *Psychology Today*. URL: <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/arts-and-health/201611/art-therapy-and-fear-acknowledging-the-dread>
25. Hinz L.D. *Expressive Therapies Continuum: A Framework for Using Art in Therapy*. 2nd ed. New York: Routledge, 2020. 264 p.
26. Hill, A. *Art Versus Illness: A story of art therapy*. London: George Allen & Unwin. G. Allen and Unwin, 1948. 94 p
27. Kahraman M.E., Bostancıoğlu B. Art therapy method and techniques health – Effects on improvement power. *Journal of Beykoz Academy*. 2017. № 5(2). P.150-162.
28. Liebiedieva, S.Yu., Ovsianikova, Ya.O., Poliakov, I.O., & Tytarenko, D.S. (2008). Modern problems of introduction of psychotraining technologies in the activity of the Ministry of Emergencies. *Problems of Extreme and Crisis Psychology*, 5, 95-100.
29. Malchiodi C.A. *Art Therapy and Health Care*. New York: Guilford Press, 2013. 400 p.
30. Moon B.L. *Essentials of Art Therapy Education and Practice*. Springfield: Charles C Thomas Publisher, 2010. 256 p.
31. Naumburg M. *Dynamically Oriented Art Therapy: Its Principles and Practicies*. New York: Grune and Stratton, 1966. 153 p.

32. Rubin, J. A. (2016). *Approaches to Art Therapy: Theory and Technique* (3rd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315716015>
33. Savazzi F. Art, colors, and emotions treatment (ACE-t): A pilot study on the efficacy of an art-based intervention for people with Alzheimer's Disease. *Frontier in Psychology*. 2020.№ 11:1467
34. Zameliuk, M., Mahdysiuk, L., & Olkhova, N. (2018). Art therapy as a means of creative self-realization of the individual. *Psychology: Reality and Prospects*, 10, 50-57.
35. World Health Organization. Arts and Health. 2021. URL: <https://www.who.int/initiatives/arts-and-health>

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета учасника фестивалю «Лялька-Фест: Душа України»

1. Загальна інформація:

Ваш вік: ☐ до 12 років ☐ 13–18 років ☐ 19–35 років ☐ 36–50 років ☐ 51+

Ваша роль на фестивалі:

☐ Відвідувач ☐ Майстер / Викладач ☐ Учасник конкурсу ☐ Волонтер

☐ Інше (вказіть) _____

2. Оцінка організації фестивалю:

(Оцініть від 1 до 5, де 1 – дуже погано, 5 – чудово)

Питання	1	2	3	4	5
Загальна організація фестивалю	☐	☐	☐	☐	☐
Робота ведучих та волонтерів	☐	☐	☐	☐	☐
Оформлення виставкової зони	☐	☐	☐	☐	☐
Інформування та навігація по локаціях	☐	☐	☐	☐	☐
Робота майстер-класів ☐	☐	☐	☐	☐	
Атмосфера фестивалю ☐	☐	☐	☐	☐	
Зручність місця проведення ☐	☐	☐	☐	☐	

3. Ваша участь:

Які активності Ви відвідали?

(можна обрати кілька варіантів)

☐ Виставка ляльок ☐ Майстер-класи ☐ Квест "Відшукай свою ляльку"

☐ Театральні вистави ☐ Конкурс ляльок ☐ Концерт ☐ Інше (вказіть)

Що Вам сподобалося найбільше?

(напишіть коротко)

Що б Ви хотіли бачити у наступних фестивалях?

4. Ваше враження:

Що найбільше запам'яталося на фестивалі?

Що потрібно покращити?

5. Підсумкове питання:

Чи рекомендували б Ви "Лялька-Фест" своїм друзям і родині?

☐ Так, обов'язково ☐ Можливо ☐ Ні

5. Чи виникло у вас бажання надалі брати участь у подібних заходах?

☐ Так, обов'язково ☐ Можливо ☐ Ні

Дякуємо за Вашу участь і допомогу в розвитку української культури!

Додаток В

Анкета для організаторів і фасилітаторів.

Анкета для оцінки ефективності проведення фестивалю «Кольори мого світу» (для команди організаторів)

1. Наскільки ефективною була організація логістики фестивалю (реєстрація, простір, матеріали)?

(Оцініть за шкалою 1–5) ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

2. Наскільки активно брали участь учасники в кожній із запланованих активностей?

(Оцініть за шкалою 1–5) ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

3. Які моменти потребують доопрацювання у майбутньому?

(Коротка відповідь)

4. Які форми арт-терапевтичної роботи виявилися найефективнішими для студентської молоді?

(Виберіть кілька або опишіть)

☐ Малюнкова терапія ☐ Фотоарт-проект ☐ Колективна інсталяція

☐ Інше: _____

5. Чи досяг фестиваль своїх основних цілей: емоційного самовираження, згуртування, творчої активізації молоді?

☐ Так ☐ Частково ☐ Ні

6. Ваші загальні враження від співпраці з учасниками:

(Коротка відповідь)

7. Ідеї для наступних фестивалів чи арт-програм:

(Коротка відповідь)

Додаток С

1. Ключ до анкети для учасників фестивалю «Лялька-Фест: Душа України»**1. Блок «Загальна інформація»**

Ціль: Визначити соціально-демографічний профіль аудиторії фестивалю.

Розуміти, на кого орієнтувати майбутні заходи за віком та статусом.

Аналіз відповідей:

Вік: Розрахувати відсоткову частку кожної вікової категорії.

Наприклад, якщо 60% учасників — до 35 років, значить програма може бути динамічнішою та сучаснішою.

Роль: Дослідити, скільки було:

Активних учасників (майстрів, волонтерів)

Пасивних відвідувачів (глядачів)

Організаторів і партнерів

Це допоможе оцінити рівень залучення громади та потребу в залученні нових учасників.

2. Блок «Оцінка організації фестивалю»

Структура оцінювання:

Шкала 1–5:

1 = дуже незадоволений

2 = незадоволений

3 = нейтрально

4 = задоволений

5 = дуже задоволений

Як рахувати:

Середній бал за кожним пунктом.

Визначення проблемних зон (середній бал нижче 3,5 вказує на потребу у вдосконаленні).

Як інтерпретувати:

Організація фестивалю: Чи логічна структура заходу, чи не було хаосу.

Робота ведучих і волонтерів: Чи були доступними для відвідувачів, чи допомагали орієнтуватися.

Оформлення виставкової зони: Візуальна естетика, доступність стендів.

Інформування і навігація: Чи легко було знайти потрібну локацію, чи зрозумілі вказівники.

Робота майстер-класів: Якість проведення, матеріали, інструктаж.

Атмосфера фестивалю: Загальне емоційне враження — відчувати дух свята.

Зручність місця проведення: Локація, комфорт, доступність для людей з особливими потребами.

3. Блок «Ваша участь»

Ціль: Визначити, які активності користуються найбільшим попитом.

Виявити слабкі або надлишкові формати.

Як рахувати: Підрахунок відсотка відвідувань кожного типу активності (виставка, майстер-класи, квести тощо).

Як інтерпретувати: Активності з відвідуваністю понад 70% — продовжувати та розвивати.

Активності з відвідуваністю менш ніж 30% — переглянути, оновити або замінити.

Відкрите питання «Що сподобалося найбільше» аналізувати для визначення фаворитів заходу.

4. Блок «Ваше враження»

Важливість: Найбільш цінний блок для якісного аналізу: дає живі враження, емоції, конкретні пропозиції.

Як обробляти: Відповіді на питання про пам'ятні моменти кодувати за темами:

Організація

Атмосфера

Активності

Оформлення

Недоліки

Відповіді на питання «Що потрібно покращити» групувати за категоріями проблем:

Технічна організація (звук, навігація)

Якість заходів

Комунікація з учасниками

Комфорт місця

Доступність для різних груп населення

Кількість повторень тієї самої думки (наприклад, «погано видно стенди»)

визначає вагомість проблеми.

5. Блок «Підсумкове питання» («Чи рекомендували б Ви фестиваль?»)

Як аналізувати: Вираховуємо відсоток позитивних відповідей («Так, обов'язково»).

Якщо «Так, обов'язково» — більше 85%, то захід має високий рівень лояльності.

Якщо багато «Можливо» або «Ні» — необхідний додатковий аналіз відкритих питань, щоб з'ясувати, що саме завадило.

Фінальний етап: Підбиття підсумків по анкеті

Створити таблицю оцінок із середніми балами по кожному пункту.

Побудувати графіки (наприклад, діаграму задоволення).

Підготувати короткий висновок:

3 найсильніші сторони фестивалю.

3 слабкі місця.

3 пропозиції для покращення.

Якщо планується розвиток фестивалю, краще додати відкрите питання типу: «Яку тематику фестивалю Ви хотіли б побачити наступного року?»

Це допоможе орієнтувати контент не «наосліп», а відповідно до очікувань аудиторії.

2. Ключ до анкети для організаторів / фасилітаторів

1. Організація логістики

Середній бал 4–5 — логістика організована добре.

Бал 3 і нижче — необхідно розглянути конкретні недоліки (простір, матеріали, таймінг).

2. Активність учасників

Середній бал 4–5 — учасники були залучені.

Бал 3 і нижче — варто переглянути формат заходу або методику залучення.

3. Проблемні моменти

Аналізуються відкриті відповіді: складається список проблем для усунення перед наступними заходами.

4. Найефективніші форми

Форми, обрані найбільшою кількістю фасилітаторів, визначаються як базові для майбутніх заходів.

Неактуальні формати — або відміняються, або серйозно змінюються.

5. Досягнення цілей фестивалю

Якщо понад 70% організаторів вважають, що цілі досягнуті, — захід можна вважати результативним.

6–7. Відкриті відповіді

Ідеї, що часто повторюються, заносяться до плану поліпшення наступних заходів.